

4896

ACC. N.R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. *Upptecknat av:* F. Neij . A. L.
Härad: Tveta. *Västervik* *Adress:*
Socken: Ödestuga. *Berättat av:* Enok Karlsson och hans
hustru.
Uppteckningsår: 1935. *Född år* *i* Ödestugu.

Uppteckningen rör /SE inneliggande register./

Skriv endast på denna sida!

4896

ACC. N.R.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Anders Lindahl.
Härad: Tveta Adress: Vättersnäs.
Socken: Ljungarums. Berättat av: Oscar Magnusson.
Uppteckningsår: 1935. Född år i

Uppteckningen rör Halvtrave.

Sid. 1

Skriv endast på denna sida!

31 sid.

4896

Halvtrave.

Rågen lägges upp till torkning i halvtravar om 16 "neker". 11 neker ställas först runt en krake eller "ree". De fem återstående sättas på kraken, så att de bildar ett tak. Det är noga att lägga dessa ~~neker~~ neker jmnt. Det får icke uppstå något "vattenrome" mellan dem. Det blir om traven är väl uppsatt endast den översta nekens ax, som blir utsatt för regn.

/Oscar Magnusson har förut haft ett lantbruk i Bankeryds sn./

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
1

Landskap: Småland..... Upptecknat av: A. Lindahl o. F. Neij.

Härad: Tveta *Negle* Adress:

Socken: Öggestorp o. Svenarum Berättat av: Thurén.

Uppteckningsår: 1935 Född år 1852 i Svenarum.

Uppteckningen rör Om rå. Sid. 2.

Harmynt.	"	<u>3</u>
Hössbärsmärke o. brännemärke	"	<u>4</u>
Kors på dörren	"	<u>5</u>
Uggla som skydd mot maran	"	<u>6</u>
Marakvesta'	"	<u>7</u>
Liens olika delar	"	<u>8</u>
Vargjakt	"	<u>9</u>
Begravningsséder	"	<u>10</u>
Bota kreatur m. m.	"	<u>10</u>
Trollskott	"	<u>12</u>
Odens jakt	"	<u>13</u>
Drakalyse	"	<u>14</u>

4896

R E G I S T E R.

Talesätt.

Sid. 15.

Spöket i Sekebo skog.

" 16

Skogsjumfrua

" 17

Kusslaregubben, som spottade

" 18

Om nyfödda

" 19

Harmynta

" 20

Jättasten

" 21

Klorevet

" 22

Gumma botar kreatur

" 23

Vad lusen sade

" 24

Spiritus

" 25

Tattaren och lössen.

" 26

Kolaren och geten.

" 27

Maran

" 28

"Gära"

" 29

Taklagsgille

" 30

Benämningar på byggnadsdetaljer.

" 31

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4896

Om rå

Det finns flera sorters rå, det finns skogsrå,
bergrå och lövrå.

Kalle på Sällskog hade sett ett bergrå. Han såg
et på en udde i Tentasjön ve Drabo.

Bergkvist i Bretoft, s8m ä barnafödd i Torast8va
geck utmä berga ve ett stort bergrå/ stup/ mellan Drabo å
H8lbäcken å spekelerade etter kräfter. Då k8m där en, 8m han
va lite e männeska , dä vet ja inte, men dä va ett k8nstit
varelse "8m du sär att du har sitt me, så blir du rent olöckli"
Bergkvist va vettkskrämnd å torte inte tala 8m et förrna långt
etteråt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

— 2 —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
3

Harmynt.

Som då kommer en jägare å har en hare, som inte huvet
å åskrärt på, å de tar se om munnen så blir barnet harmynt.
/Dock endast vid en viss tidpunkt i fostrets utveckling./

En skomakare på Månsstorpet i Ödestugu socken va harmynt. Dä va en jägare, som hade skrättet en hare å komma å bar en
i hanna. Käringa skulle gå ut å feck då si en.

Å dä hära å verkli sanning. Ja ha sitt många exempel
på et.

- 3 - 4896

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Kössebärsmärke på kinden.

Kössebärsmärke på kinnerna eller halsen får barnet, 8m
de kastar ett kössebär på modren.

Brännemärke.

Brännemärke blir då, 8m de får si en våell".

~~4896~~ 4896

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Kors på dörren

Om påsk vissa dala sulle di tjära över döra för å fre sek
för otyg. De brukte göra ett k8rs.

Gnåland
Töta
Jungfrun
ppit. 1935

4896

ppit. Anders Lindahl
Västervik
Per. Oscar Magnusson

Ugbla som skydd mot maran.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Dä va möe vanligt att di sköt e eggbla eller e skata
å hängde upp över stallid8ra för å fre hästa. Mara re d8m annas
så di ble svetta.

Snr.

Uppf. Anders Lindahl

— 4896

Ljungarum Per Oscar Magnusson

"Marakvesta".

Kvesta på träa, s8m bli tjurria kallar di marakvesta.

Di blir såna för mara har sujetet på d8m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
7
—

Benämning på liens olika delar.

8

Lia'arv

Liakagga'

Mejefläkten.

Vespastecka. (På s̄omma ställen kollar di na s̄trykspän)

Vargjakt i Svenarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
9

Di budade ihop stora byalag å så hade di varganät mä
masker , s8m va en femtan centimeter. Di ställde upp skötter
ve flugla på nätet. Sen geck di skallgång å hoade å drev på.

I Törarp fanns där vargagarn. Där hade vargfogden bott.

När ja va barn så ja en varg. Dä va fram på vårsia å dä
va skare. Vargen geck förbi lagårn å hoppade över en gärsgrår.
Dä va mor s8m först feck si en å s8m ropade på oss barn.

- 9 -

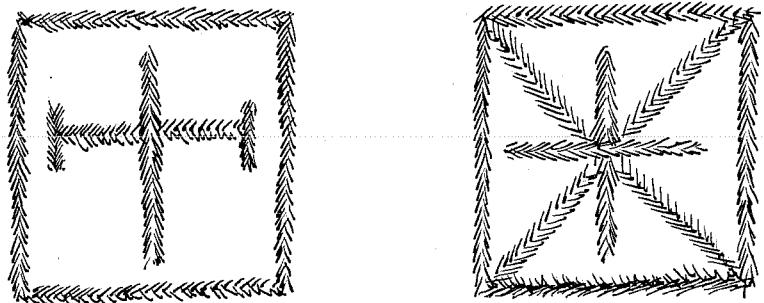
4896

Begravningsseder i Öggestorp o. Svanarum,

Di ~~sk~~ ställer smågraner utefter väjen. Topparna bryter di å.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
10

Skiss efter beskrivning av Thurén. Föreställer figurer av
granris, som brukar läggas på vägen, där ett begravningsfölje
drar fram.

"Magnisson (Magnusson) kunde bota kreatur, när di
va sjuka. Han kunde föra in kalvmora, å då lyckades xx för
det mesta /Vid livmdersframfall vid kalvning/

Hans käring kunde inte hålla vattnet. Då kokte
han e soppa på persiljerötter å då drack ho. Då hjälpte.

Magnisson hade ebok, men den velle han inte
lätta si."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
11

- 11 - 4896

Trollskott

De skulle skjuta över ryggen på kreaturet, så geck dä
bort. Dä va nog inte aent än röggskott.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
12

Svärland

Tvck 2d

Ljungarums

1935

- 12 - Appt. And. Hindahl

4896

Vätersnäs

Odens jakt.

Pes. Odens Maymun

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
13

Dä ä nået s8m di kallar Odens jakt. Ja har själv höttet
flere gånger. Dä brukar förekomma på våren, men ja har taet et
för fåglar. Dä kan va ett levane och ett kipprane, så en
kunne liknat ve fina jakthunna'.

4896

Drakalyse.

En gång hade ja vatt ute å jagat å va på hem väjen.

Dä va sent å på ventern å fröset å kallt va dä. Ve Pärken /Par-
ken/ nere på m8sa' feck ja si ett lyse, s8m flammade te å sam-
tidit hörde ja ett k8nstit skrik. Lyset va blåaktit å dä flam-
made te en tre fyra gånger mens ja sto där, å för varje gång
skrek dä te.

Dä ä e sägen att de sa ha sitt äjegasta' där nere.

Ajegasta' ble dä etter såna s8m hadeflött äjemärken. ~~xxxxxx~~

Men dä va nock ett drakalyse, di kalla't.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

4896

1,

Talesätt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
15

"Dä ä s8m te riva smör ur ellen". /När det var bråtton./

"Dä ä inga ko på isen så länge rumpa ä i lann".

Spöket i Sekebo skog.

Fru Karlsson hade en gång brutit ett ben. Tillsammans med sin man var hon på hemväg från Jönköping. Hon låg baktill i skrindan och hade en filt över sig. H ästen sprang fort och det började bliva mörkt, när de kommo in i Sekebo skog. Plötsligt började det draga i filten, som låg över fru Karlsson. Det drog jämnt och stadigt, och fru Karlsson stretade mot allt vad hon förmådde. Hälften av filten hade dragits av, när hon skrek till: "Herre gud, vad är detta". Och då släppte det med ens.

I Sekebo skog brukar det spöka, ofta, sade fru Karlsson.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

4896

3.

Skogsjumfru.

Karlssons far hade sett en skogsjumfru. Det hände en söndag i Boa skog borta vid "Najen". Hon satt på gärsgårn och hon hade rött hår.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

4896

4.

Kusslaregubben, som spottade.

Karlsson hade en gång inte mindre än tio stycken smågrisar, som det kom mycket folk och tittade på. Så kom där också en kusslaregubbe, och han sa gång på gång: "Dä va va vackra griser" Han sa inte mer, men var gång han sa det spottade han i stian. Och det gjorde han för att det skulle bli otur med grisarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Fniiland
Frösta id
Spungåravns br
å 1935

4896 Upp. Ant. Lindahl

5.

Bor. Oscar Magnusson

Om nyfödda.

"Di lätt'et brenna jämt i spisen, innan barnet va
krestnat, för di va rädda att dä sulle bli bortbytt."

"När di svepte ett barn förste gången sulle di lägga
en peng i svepen, för att dä allri sulle fattas pengar sen."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Grixtal
Trotta id
Spengsvarns br
å 1935

4896 Upp. Ast. Lindahl

5.

Bör. Göran Nygårdson

Om nyfödda.

"Di lätt'et brenna jämt i spisen, innan barnet va
krestnat, för di va rädda att dä sulle bli bortbytt."

"När di svepte ett barn förste gången sulle di lägga
en peng i svepen, för att dä allri sulle fattas pengar sen."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

4896

6.

Harmynta.

"När en jägare hade skötet en hare, va han tvongen te å ta
å huvet, för då kunne hitta på å hända att e kvinna , som va
havane, feck si haren å då ble barnet harmynt."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

4896

7.

Jättasten.

"Dä fenns en jättasten i hagen. Jätten har tatt en
ve Byaberget å b8ret en dit. En sir märken etter hansa fötter
i berget än i da. Dä ä e stortå å e klo."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
21

4896

8.

Klorevet.

"Blindtarmen kallte di klorevet."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

4896

9.

Gumma botar kreatur.

"E gammal gumma brukade läsa bort sjuka frå kriatura.

Ho läste Fadervår baklänges."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
23

4896

10.

Vad lusen sade.

På den tiden då lusen kunde tala så hände det att
hon sa: "Ja vell hellre gå i sju byka än i ett bastöba".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

4896

11.

Spiritus.

"Spiritus hade di mä se i e dosa. Dä va ett litet
djur å dä surrade å brände som e humla."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

Målard
Träta
Jungfrun
Mjöd 1935.

4896

Mjöd av Auden Lindahl
12. Ber av Oscar Magnusson

Tattaren och lössen.

"Förr va då en massa tattare å skenbergare s8m strök
ikring. Dä va en s8m sa te en tattare, Dä va en s8m sa te en tattare.
s8m kom te hansa stuga: Gå mä de,din lushunn. "DU sa tattaren
sa bli oppäten å löss mens du lever". Å han ble et mä."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

4896

13.

Kolaren och geten.

"I Tofftery' på Getamon ve S8narp va dä ett tehåll fUr
spöken. Getamon hette dä för att dä brukte komma e get å glän-
ta på d8ra te milera , när di höll på å k8la.

Dä va en s8m sköt ett sk8tt på geta så ho ble där. Men
han ble s8m förvandlad. Han sa att geta la tarma 8m en , å dä
sve å dä brände , å han hade klåa långt etter."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
27

4896

14.

Maran.

"Mara krammade Agust Sjögren. Dä va näet, s8m la se
på en å tröckte å tröckte. Han velle vakna men dä kunne
han inte."

Fick man se maran så förlorade hon sin kraft.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
28

4896

15.

"Gära"

Att göra gärdesgårdar-/"gäre"/ kallas att gära. Virket till gären kallas gässle. Gärsgårdsstörar benämnes staver. Hopbindningen, veje, utgöres av vidjor. Det går "tre veje på varje par."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

16. 4896

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

Taklagsgille.

När sparrarna va resta bjöds grannarna ihop och de hjälpte gratis till med takläckningen.

/OM takläckning med stickor berättade K. följande:

DEn första stickan nere vid hoffsen hade endast halva den vanliga längden. Den andra och den tredje voro något längre och den fjärde, slutligen, var av normal storlek. Ju mer stickorna skjuta in under varandra, dess bättre blir taket./

Benämningar på byggnadsdetaljer.

4896

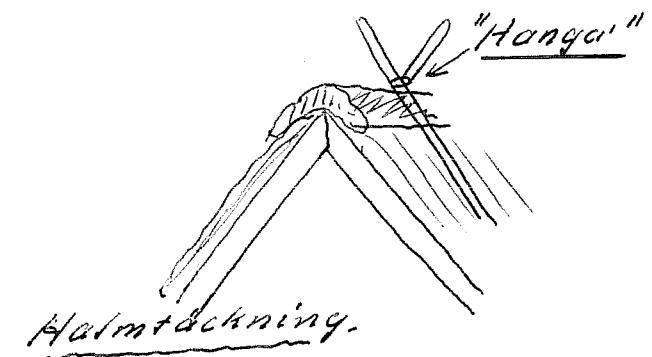
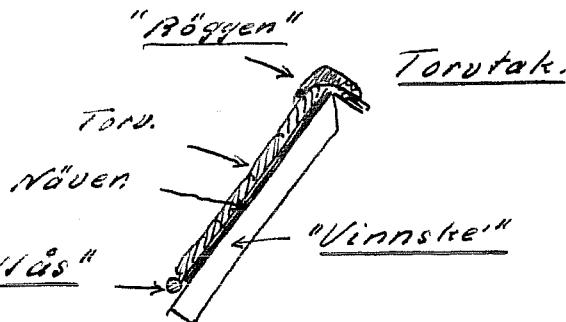

Uthuggningen av stockarna vid bryckning
skedde efter sida med "mehake"

Mellanlägg av "moss" [".rö"mossa"].

"Dömling."

"Knuthuve" = stockända. Stockarna lades "hult
om hult" i varje "nyll".

"Skjyrna" de' ä' kom me halm
och spret, ditt möt" brukade
di säja, när di läckte sak me
halm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31
17.